

Ärende: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätekö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita:

Svenska hörsselförbundet stödjer delvis de mål som nämns. Det är förståeligt att man har som mål att trygga tillgången till tjänster för personer med funktionsnedsättning, välfärdsområdenas möjlighet att finansiera reformen och servicesystemets hållbarhet, men de får inte äventyra förverkligandet av subjektiva rättigheter. Det är inte acceptabelt att erbjuda personer med funktionsnedsättning otillräcklig service enligt socialvårdslagen.

Den ursprungliga avsikten med den lagen var att implementera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i finsk lagstiftning. Men i målsättningen finns varken konventionen eller de rättigheter de avser trygga omnämnda.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Svenska hörsselförbundet anser inte att de föreslagna ändringarna leder till att propositionens mål uppnås.

Den godkända lagens definition av tillämpningsområdet innehöll en bred definition av begreppet funktionsnedsättning och betonade ett självständigt, delaktigt och jämlikt liv som inte finns med i det nya förslaget på definition av tillämpningsområde. Det aktuella förslaget har i stället fokus på hjälp och stöd för att klara normal livsföring, något som gör personer med funktionsnedsättning till ett objekt för vård och behandling i stället för självständiga aktörer. Den här justeringen är ett steg tillbaka från FN-konventionens målsättningar.

I den rådande samhällskontexten med besparingar utgör de föreslagna ändringarna ett hot mot de subjektiva rättigheternas förverkligande. Lagförslaget lämnar tolkningsutrymme åt välfärdsområdena vars bristande resurser kan ha en negativ inverkan på genomförandet av servicen, vilket i sin tur kan leda till regional ojämlikhet i tillämpningen av lagen och restriktivt beviljande av service för personer med funktionsnedsättning i behov av de specifika serviceformer lagen erbjuder.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Svenska hörsel förbundet anser inte att de föreslagna ändringarna leder till att propositionens mål uppnås.

Den godkända lagens definition av tillämpningsområdet innehöll en bred definition av begreppet funktionsnedsättning och betonade ett självständigt, delaktigt och jämlikt liv som inte finns med i det nya förslaget på definition av tillämpningsområde. Det aktuella förslaget har i stället fokus på hjälp och stöd för att klara normal livsföring, något som gör personer med funktionsnedsättning till ett objekt för vård och behandling i stället för självständiga aktörer. Den här justeringen är ett steg tillbaka från FN-konventionens målsättningar.

I den rådande samhällskontexten med besparingar utgör de föreslagna ändringarna ett hot mot de subjektiva rättigheternas förverkligande. Lagförslaget lämnar tolkningsutrymme åt välfärdsområdena vars bristande resurser kan ha en negativ inverkan på genomförandet av servicen, vilket i sin tur kan leda till regional ojämlikhet i tillämpningen av lagen och restriktivt beviljande av service för personer med funktionsnedsättning i behov av de specifika serviceformer lagen erbjuder.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vi anser att det inte går att understöda förslaget till bestämmelse om behov som avviker från det normala enligt livsskedet.

Syftet med reformen av funktionshindersservicelagen är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillräckliga tjänster utifrån sina individuella behov. Personer med funktionsnedsättning som passerat en viss ålder behöver fortfarande de specifika tjänster som funktionshindersservicelagen erbjuder. De kan inte förpassas till lagar som fokuserar på omvårdnad och inte möter deras verkliga behov.

Effekten av förändringen av tillämpningsområde slår hårt mot äldre hörselskadade, eftersom hörselskada är en vanlig följd av åldrande. Funktionshinderservicebehov ska tillgodoses oavsett om funktionsnedsättningen är åldersrelaterad eller inte. Det avgörande är att personen har en funktionsnedsättning eller sjukdom som medför ett nödvändigt behov av funktionshinderservice.

Hörselskadans bakomliggande orsak ska inte avgöra individens möjlighet till funktionshinderservice, utan de av hörselskadan orsakade servicebehoven tillsammans med individens behov bör ligga till grund för detta. Äldre med en sensorisk funktionsnedsättning, såsom hörselskada, ska även i fortsättningen ha möjlighet till funktionshinderservice som svarar mot individuella behov och som stöder personernas delaktighet och jämlikhet.

Skrivelsen om "behov som avviker från det normala enligt livsskedet" är otydlig och lämnar mycket utrymme för tolkning. Den öppnar upp för en generaliserande och diskriminerande bedömning om vad som anses vara "normalt" under olika livsskedet, när detta kan variera mycket från individ till individ. Många äldre har ett fortsatt aktivt liv och har därför samma behov som andra yngre vuxna. Individens behov ska därför vara styrande för beviljande av service, oavsett personens ålder.

Flera av de tjänster som finns i funktionshindersservicelagen finns inte i annan lagstiftning. För hörselskadade rör det sig om varseblivningssystem och träning i teckenspråk eller handledning i användningen av kommunikationsmetoder. Tillgången till dessa måste bedömas utifrån varje person och dess individuella livssituation. För äldre med hörselskada kan ändringsarbeten i hemmet, som installationen av varseblivningssystem med bland annat brandlarm, vara nödvändig för deras och andras trygghet. Det kan göra skillnaden för att en äldre person med hörselskada garanteras rätten till självständigt liv, och möjligheten att fortsätta bo kvar hemma. Om äldre personer med funktionsnedsättningar lämnas utanför tillämpningsområdet kan de i stället behöva andra tjänster som innebär större kostnader för samhället. Rätten till träning i teckenspråk eller andra kommunikationsmetoder måste ges utifrån individens behov. Också äldre med hörselskada kan ha behov av den här formen av träning och ska ha rätt till den.

Rädslan för att många äldre utan funktionsnedsättning skulle börja ansöka om tjänster enligt funktionshindersservicelagen är överdriven. För att vara berättigad måste en person först ha uttömt

möjligheterna enligt allmänna lagar och dessutom ha nytta av de specifika tjänster som erbjuds enligt funktionshindersservicelagen. Det är osannolikt att äldre personer utan funktionsnedsättning både skulle vilja ha och bli godkända för dessa tjänster.

Vi instämmer i den oro som lyfts av Dövas Förbund, Mannerheims Barnskyddsförbund och Kuuloliitto rörande skrivelsen om stöd till familjer med hörselskadade barn. Stöd för kommunikation och interaktion med barnet är avgörande för barnets utveckling. Familjer med hörselskadade barn behöver stöd redan från att hörselskadan upptäcks, då många familjer inte har tidigare erfarenheter av hörselskador.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vi anser inte att preciseringen av förhållandet mellan klientens intresse och avgiftsfriheten kan understödjas.

Personer med funktionsnedsättning lever ofta med sin funktionsnedsättning livet ut. Ofta har det påverkat möjligheten till försörjning. Syftet med funktionshindersservicelagens tjänster är att möjliggöra ett deltagande i samhället på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning. Det är nödvändigt att tjänsterna inom funktionshindersservicelagen är kostnadsfria för att säkra att personer med funktionsnedsättning kan nyttja de tjänster som denne beviljats. Vi anser att det är fel att man motiverar att personer med funktionsnedsättning måste betala för livsviktiga tjänster som personer utan funktionsnedsättning inte behöver använda sig av.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojaäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

De insatser som finns för nedsättning och efterskänkning av klientavgifter i social- och hälsovårdsärenden fungerar dåligt i praktiken då de inte är vitt kända bland klienterna och processen att ansöka om avgiftssänkning kan vara administrativt tung för den enskilde. Bestämmelsen kan ses som otillräcklig.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Syftet med att ändra funktionshindersservicelagen var att ge personer med funktionsnedsättning bättre möjligheter till ett jämlikt, delaktigt och självständigt liv. Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna får oproportionerligt stort utrymme i det här lagförslaget. Inom den redan

godkända lagens tillämpningsområde inkluderades personer med funktionsnedsättnings rättigheter starkare och tydligare på ett sätt som uppfyller skyldigheterna i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vi anser att lagförslaget i sin nuvarande form inte kan understödvas.

Vi vill också påpeka att den svenskspråkiga versionen av lagförslaget publicerades runt en månad senare än den finska versionen. Det gav de finlandssvenska aktörerna mindre tid att bekanta sig med lagförslaget och avge sitt utlåtande. Det innebär att de svenskspråkiga aktörerna fått sämre förutsättningar i processen.

Nilsson Maija
Svenska hörselbundet rf